

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

У сучасному світі міжнародні економічні відносини стають більш широкими і різноманітними. Розвиток транспорту та сучасних засобів зв'язку, уніфікація законодавства і відкритість економіки дають змогу вільно переміщати між країнами не тільки товари й послуги, але й фактори виробництва. Одним із таких факторів, що володіє високою мобільністю, є робоча сила. Міжнародна міграція робочої сили є частиною міграційних процесів, які відбуваються у світовому масштабі, вона стає однією з найважливіших форм міжнародних економічних відносин.

У економічній літературі під Міжнародною міграцією є важливим соціально економічним індикатором розвитку держав і являє собою процес географічно-територіального переміщення людей (добровільного чи примусового) внаслідок сформованих в силу певних обставин причин, що спонукають людину до виїзду з країни постійного місця проживання на визначений період (зазвичай, більше року) чи назавжди до іншої країни з метою доступу до більш якісного та безпечного життя [1].

Глобалізація торгівлі, розвиток транспорту і комунікаційних технологій, демографічна динаміка виступають стимулами міграційних потоків. Розвиток транспорту і засобів комунікації, певна уніфікація законодавства деякою мірою спрощують процес переміщення населення з однієї країни в іншу, таким чином сприяючи міграційним процесам.

Основними причинами, які зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили, також є:

- незадовільні економічні умови життя працездатного населення в країнах еміграції (низький рівень заробітної плати, безробіття, низький життєвий рівень, зубожіння і т. д.);
- стабільний порівняно високий рівень заробітної платні в основних імміграційних центрах (США, Західна Європа);
- порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції;
- соціальні умови для більш повної реалізації своїх можливостей у країнах імміграції;
- природні катаклізми в країнах еміграції і вищий рівень охорони навколишнього середовища у країнах імміграції;
- політичні причини;
- військові причини;
- релігійні причини;
- національні причини;
- культурні причини.

Міжнародна міграція робочої сили зумовлена чинниками внутрішнього економічного розвитку кожної окремої країни і зовнішніми чинниками; станом міжнародної економіки в цілому та економічними зв'язками між країнами. У певні періоди рушійними силами міжнародної трудової мобільності можуть виступати також політичні, військові, релігійні, національні, культурні, сімейні та інші соціальні чинники. Причини міжнародної трудової міграції можна також зрозуміти як конкретну сукупність названих чинників [2].

Численні дослідження проблем та наслідків міжнародної міграції у світі свідчать про значні зміни у самій галузі міграції та переміщення людей. За даними ООН, оцінка кількості міжнародних мігрантів у всьому світі збільшилась за дев'ятнадцять років у період з 2000 по 2019 рік, досягнувши 272 мільйона в 2019 році. У 2000 році цей показник становив 173 млн., в 2005 - 191 млн., у 2010 - 220 млн., в 2015 - 248 млн. У 2020-2021 рр. кількість мігрантів скоротилася у зв'язку з пандемією.

Причинами сповільнення міграційних потоків стали введені карантинні обмеження у більшості країн світу та закриття або часткова робота посольств. Так, за карантинний період з 11.03.2020 р. до 22.02.2021 р. у світі було введено майже 105 тис. обмежень на пересування. У першій половині 2020 року міграційні потоки в країни ОЕСР (за кількістю виданих дозволів) теж зазнали скорочень на 46 % [3]. Криза COVID-19 мала негативний вплив на міжнародну та внутрішню міграцію у глобальному вимірі:

- зменшився рівень міграційної зайнятості;
- призупинилися нові міграційні потоки;
- зросли обсяги зворотної міграції;
- зменшилися потоки грошових переказів від мігрантів унаслідок закриття значної кількості операторів.

Значний вплив на формування міграційних потоків у світі посприяла повномасштабне вторгнення росії в Україну. Через війну десятки мільйонів українців вимушено змінили місце проживання, з них близько п'яти мільйонів виїхали через західний кордон, де отримали тимчасовий прихисток. За даними Управління верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), статус тимчасового захисту у країнах Європи до 3 січня 2023 року отримали близько 4,9 млн українських біженців. Це близько 1% від населення країн Євросоюзу. Найбільше українців прийняли Польща, Німеччина та Чехія.

Характерною особливістю хвилі українських біженців є значна частка серед них неповнолітніх. За розрахунками ООН та економістів, вона становить 28-44%. Це створює додатковий тиск на бюджети держав, оскільки їм необхідно здійснювати додаткові видатки на освіту українців та їх адаптацію.

Наприклад, у Польщі видатки на освіту для майже 560 тис зареєстрованих там українських дітей становлять 2,2 млрд євро, а витрати на їх медичне забезпечення оцінюються 1,5 млрд євро, ідеться в дослідженні Нацбанку. За розрахунками економістів, держави ЄС залежно від країни витрачають від 9 тис євро до 25 тис євро на рік на кожного українського мігранта [4].

Міжнародна міграція робочої сили набуває все більшого значення в умовах сьогодення, вона є невід'ємною складовою економічних процесів розвитку України. Основними тенденціями сучасної трудової міграції є: зростання частки міжнародних мігрантів в загальній чисельності населення; збільшення частки жінок-мігрантів і молоді; зростання тривалості резиденції трудових мігрантів в країні-реципієнті; домінування міграції в розвинені країни. Якщо не враховувати і не впливати на міграційні процеси, то це може призвести до суттєвих економічних наслідків для країн. Тому кожна держава повинна приділяти увагу умовам працевлаштування. В першу чергу: створенню робочих місць, підняттю заробітної плати в залежності від кваліфікації робочої сили для своїх громадян та створенню фільтру для емігруючих в Україну. Стабільність економіки напряму залежить від державного регулювання процесу трудової міграції.

Список використаних джерел

1. Кузнецова Н.Б. Міжнародна міграція у світі: сучасні тенденції розвитку та проблеми глобального управління. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2021. №26. С. 64-73. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua>
2. Короленко Н.В., Смирнов Б.Н. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. *Ефективна економіка*. 2021. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
3. Нікітіна А.В., Цховребова Є.Н. (2020) Трудова міграція робочої сили: проблеми та шляхи вирішення еміграції в Україні. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23499/1/Никитина_Цховребова.pdf
4. Українські мігранти підіймають економіку Європи. Що буде з Україною без них? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/>